RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO 1683901

Pvm
6.11.2023 6329/00.00.01.00.02/2023

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Keskiviikko 8.11.2023 klo 10.30 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijalausunto

Kirjallinen asiantuntijalausunto HE 41 / 2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024. Teema: Ongelmat tukien maksatuksessa

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausuntoon hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024, erityisteemana ongelmat tukien maksatuksessa.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toteutus kaudelle 2023-2027 on käynnistynyt vuoden 2023 alusta. Ruokavirasto on jo lähes kaksi vuotta sitten laatinut tukien toimeenpanolle ja tukien maksuille aikataulun, jonka mukaisesti se on toteuttanut tietojärjestelmien muutokset Suomen CAP-suunnitelman toimeenpanemiseksi. Maksuaikataulusta on tiedotettu tuenhakijoita ja sidosryhmiä hyvissä ajoin ennakkoon. Ruokavirasto on pystynyt toteuttamaan tarvittavat tietojärjestelmämuutokset suunnitellun aikataulun mukaisesti ja myös maksut toteutetaan aiemmin ilmoitetun aikataulun mukaisesti. Aikatauluja ei ole mahdollista aikaistaa, koska useita työvaiheita on vielä työn alla.

Euroopan unionin yhteinen maatalouspolitiikka (YMP) monimutkaistuu jokaisen uudistuksen yhteydessä, noin seitsemän vuoden välein. Maatalouspolitiikan tavoitteet ovat entistä moninaisempia. Vaikuttavuuden ja uusien tavoitteiden sisällyttämiseksi politiikan toimeenpanoon tukijärjestelmistä tulee väistämättä monimutkaisempia.

Vaikka Suomen tavoitteena on ollut yksinkertaistus, omat politiikkatavoitteemmekin monimutkaistavat tukijärjestelmiä vielä lisää. Tukijärjestelmien monimutkaisuus korostuu silloin, kun uusia ehtovaatimuksia, joko EU:sta tulevia tai kansallisesti neuvoteltuja, lisätään aiemmin käytössä olleiden tukimallien päälle. Se, mikä näyttää hakijalle yksinkertaisella tavalla haettavalta tuelta, on yleensä sitäkin monimutkaisempi määritettävä ja toteutettava tietojärjestelmissä, ennen kuin tilakohtaisen tukisumman laskenta on lopulta toteutettu ja tuki on myönnettävissä.

Näistä edellä mainituista syistä johtuu, että riippumatta siitä, mitkä resurssit toimeenpanolla on käytössä, edelliseen rahoituskauteen verrattuna tietyt maksuaikataulumuutokset ovat niin eläin- kuin pinta-alaperusteisissa tuissa välttämättömiä. Tästä seuraa valitettavasti se, että jotkut totutut maksuajankohdat siirtyvät vuodesta 2023 alkaen pääsääntöisesti 1–2 kk eteenpäin. Aikataulussa on huomioitu CAP-uudistuksen vaatimat työt eikä siinä ole kiristämisen varaa. Maataloustukien

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

maksuaikataulun varhaisella, jo vuosi sitten alkaneella kattavalla tiedottamisella, on pyritty antamaan tiloille mahdollisuus varautua muutokseen riittävän ajoissa.

Julkisten varojen tarkka seuranta on EU-varojen käytössä ydinasia. Suomen tavoite on toisaalta tulouttaa kaikki meille osoitetut EU-varat. Siksi tukien toimeenpanossa Ruokavirastossa suhtaudutaan säädösten noudattamiseen vakavasti.

Keskustelu maksuaikataulujen muutoksista on viimeksi kohdistunut EU:n eläinpalkkioiden maksuaikatauluun, jonka 1. erä on siirtynyt joulukuulta seuraavan vuoden helmikuulle. Eläinpalkkioiden 1.maksuerän vaatimien erilaisten eläinlaskelma-ajojen, hakemuksille siirtojen, eläinten ja hakemusten hallinnollisten tarkastusten ja valvonnan tarkastusten suorittaminen sekä näiden vaatimat tietojärjestelmätyöt on aikataulutettu vuosi sitten kerrotun maksuaikataulun mukaan. Vuonna 2023 toteutetuissa eläinpalkkioissa ei voida palata vuoden 2022 tukijärjestelmien tukiehtoihin, vaikka niin on julkisuudessa esitetty toimintavaihtoehtona, koska tukiehdot hakuineen ovat näiden vuosien välillä täysin erilaiset. Esimerkiksi vuonna 2022 sonnipalkkiot maksettiin viimeisimmälle tuenhakijalle, mutta vuoden 2023 sonnipalkkiot tullaan maksamaan ensimmäiselle mahdolliselle tuenhakijalle, uudessa tilallapitoaikaan perustuvassa tukijärjestelmässä.

Myös muut vuoden 2023 eläinpalkkioiden tukijärjestelmiin toteutettavat muutokset tietojärjestelmissä ovat olleet suuria, ja näitä on päästy toteuttamaan syksyllä 2023, kun jo vuodelle 2022 valtavasti muuttuneet eläinpalkkiojärjestelmät saatiin toteutettua. Tämän vuoksi vuoden 2023 emo- ja lypsylehmäpalkkion, sonnipalkkion ja ulkosaariston nautojen palkkion 1. erän maksuja ei ole mahdollista maksaa joulukuussa 2023.